

1

ABK MORTSEL

ACADEMIE VOOR BEELDENDE KUNST

ARTISTIEK - PEDAGOGISCH PROJECT

LIEVEN GEVAERTSTRAAT 52 - B2640 MORTSEL
TEL. 03/ 449.31.85 FAX. 03/449.82.59

INHOUD

ARTISTIEK - PEDAGOGISCH PROJECT.....	3
SCHOOLCONCEPT	6
HET OPVOEDINGSKLIMAAT.....	8
BETRACHTINGEN DOELEN WERKWIJZEN.....	10
INLEIDING.....	11
UITGANGSPUNTEN.....	12
LAGERE (1 ^{ste} & 2 ^{de}) GRAAD & MIDDELBARE (3 ^{de}) GRAAD INLEIDING	13
LAGERE (1 ^{ste} & 2 ^{de}) GRAAD & MIDDELBARE (3 ^{de}) GRAAD UITGANGSPUNTEN.....	14
LAGERE (1 ^{ste} & 2 ^{de}) GRAAD & MIDDELBARE (3 ^{de}) GRAAD METHODOLOGISCHE AANPAK	16
LAGERE (1 ^{ste} & 2 ^{de}) GRAAD & MIDDELBARE (3 ^{de}) GRAAD ALGEMENE DOELSTELLINGEN.....	17
LAGERE (1 ^{ste} & 2 ^{de}) GRAAD PROFIEL VAN EEN OEFENING.....	18
MIDDELBARE (3 ^{de}) GRAAD PROFIEL VAN EEN OEFENING	19
MIDDELBARE (3 ^{de}) GRAAD PROFIEL VAN DE LEERLING	20
DE MIDDELBARE (3 ^{de}) GRAAD EN DE VOLWASSENE	21
HOGERE (4 ^{de}) & SPECIALISATIE ALGEMENE DOELSTELLINGEN.....	22
HOGERE (4 ^{de}) & SPECIALISATIE FASERING VAN DE OPLEIDING.....	24
HOGERE (4 ^{de}) & SPECIALISATIE DE ATELIERS EN HUN GEZICHT	25
HOGERE (4 ^{de}) GRAAD BEELDHOUWEN & RUIMTELIJKE KUNST.....	26
.....	26
HOGERE (4 ^{de}) GRAAD FOTOKUNST.....	27
HOGERE (4 ^{de}) GRAAD SCHILDERKUNST	28
HOGERE (4 ^{de}) GRAAD TEKENKUNST	29
HOGERE (4 ^{de}) GRAAD GRAFISCH ONTWERP & ILLUSTRATIE & GRAFIEKKUNST.....	31
.....	31
HOGERE (4 ^{de}) GRAAD BEELDENDE & AUDIOVISUELE KUNSTEN (BAK).....	33
HOGERE GRAAD KUNST & CULTUUR.....	35
SPECIALISATIE	37
SPECIALISATIE BEELDHOUWEN & RUIMTELIJKE KUNST FOTOKUNST.....	38
SCHILDERKUNST TEKENKUNSTGRAFISCH ONTWERP & ILLUSTRATIE & GRAFIEKKUNST.....	39
EVALUATIE.....	40
DE TOELATINGSPERIODE.....	41

ARTISTIEK - PEDAGOGISCH PROJECT

Situering van de onderwijsinstelling

De academie voor beeldende kunst (ABK) van Mortsel behoort tot het officieel gesubsidieerde onderwijsnet en verstrekt Deeltijds Kunst Onderwijs (DKO) in de studierichting Beeldende Kunst.

Het Stadsbestuur van Mortsel treedt op als BESTUUR (voorheen: 'De Inrichtende Macht').

Als openbare instelling staat de ABK open voor jongeren vanaf 6 jaar en voor volwassenen, ongeacht hun levensfilosofie. Zij stelt zich onafhankelijk op en toont respect voor de persoonlijke waarden en de eigenheid van elke leerling.

Het bestuur gaat er van uit dat de redenen die een leerling motiveren om de nodige tijd vrij te maken om de lessen te volgen aan de ABK, welke ze ook zijn, belangrijk en voldoende zijn. Deze motivatie willen en mogen de directeur en de leerkrachten niet beoordelen, laat staan veroordelen. Hoe de leerling de school binnenkomt bepaalt de beginsituatie, niet méér, niet minder. Hoe de leerling de school verlaat, daar ligt het belang van ons artistiek - pedagogisch project.

De ABK wil de plaats bij uitstek zijn waar aan 'beeld-scholing' wordt gedaan, waar de leerling de beeldtaal leert begrijpen en gebruiken door haar vanuit verschillende invalshoeken te onderzoeken en vooral door zelf 'beelden' te maken. Wij gaan ervan uit dat de leerling door middel van een nieuw verworven (beeld)taal de hem omringende wereld beter kan leren begrijpen, en daardoor actief kan meewerken aan het verbeteren ervan. Om dit te realiseren wil de academie in de eerste plaats een klimaat van geborgenheid en rust scheppen waarin de kunstzinnig begaafde leerling en de beschouwende kunstminnaar elkaar kunnen ontmoeten en met mekaar kunnen dialogeren over het boeiende fenomeen dat 'beeldende kunst' toch is.

De ABK wil tevens, in de verschillende graden en opties, gefundeerde curricula uitwerken om haar doelstellingen te bereiken. Hierbij staat de leerling centraal, en wordt stugge indoctrinatie behoedzaam vermeden.

'Beeld-scholing' in al haar facetten is het hoofddoel van de opleiding. Daardoor is het enerzijds logisch en noodzakelijk dat de directeur en de leerkrachten van de ABK een positief kritische houding aannemen tegenover de mogelijke artistieke inhouden (het artistieke klimaat, kunst van vroeger en nu) en dat zij trachten deze attitude transferabel te maken naar de leerling toe. Anderzijds dienen zij bewust na te denken over de toepasbaarheid van didactische principes en vakmethodische benaderingsmogelijkheden met de bedoeling hun onderwijs voortdurend te optimaliseren.

De ABK is er zich terdege van bewust dat zij een belangrijke maatschappelijke functie heeft. Om deze functie, in het licht van de voortdurende snelle maatschappelijke veranderingen, optimaal te kunnen blijven vervullen onderwerpt zij haar methoden en haar artistiek - pedagogisch project dan ook aan permanente zelfreflectie.

Binnen de materiële mogelijkheden waarover zij beschikt, wil de academie, in samenwerking en nauw overleg met het Bestuur, zorgen voor de noodzakelijke infrastructuur. Voor het onderhoud van deze infrastructuur kan de ABK rekenen op de logistieke steun verleend door het Bestuur.

Het onderwijs houdt uiteraard rekening met de richtlijnen, vastgelegd door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en aanvaard door het Bestuur.

Het onderwijs wordt verstrekt door leerkrachten die over de vereiste artistieke en pedagogische bekwaamheidsbewijzen beschikken, die het artistiek - pedagogisch project van de school onderschrijven en die bereid zijn voortdurend verbeteringen aan te brengen in hun onderwijsmethoden met het oog op een optimalisering van het onderwijs in de beeldende kunst in al zijn verschillende aspecten.

De leerkrachten worden zonder uitzondering aangesteld door het Bestuur, op voorstel van de directeur, of bij beslissing van de reffectatiecommissie.

Het Bestuur beschikt, rechtens, over de mogelijkheid om, steeds met de efficiëntie van haar onderwijs voor ogen, activiteiten te organiseren die het onderwijs in een ruimere cultuurhistorische context plaatsen: gastcolleges, tentoonstellingen, voordrachten, studiereizen, e.d.

Om dit aspect van het onderwijs, dat integraal deel uitmaakt van het artistiek - pedagogisch project, praktisch uit te werken, te plannen en te

organiseren, werd binnen de schoot van de ABK de vriendenkring

5

ABK MORTSEL

KONSEPT opgericht. Deze vereniging met het juridisch statuut van een v.z.w. heeft als voornaamste taak het socio - culturele leven binnen de school te bevorderen, en dit op haar beurt in een breed maatschappelijk kader te verankeren. Om dit te kunnen realiseren neemt Konsept jaarlijks talrijke initiatieven die steeds tot stand komen in nauwe samenspraak met de directeur en met het Bestuur.

SCHOOLCONCEPT

Onderwijs heeft een concrete functie, streeft een welomschreven doel na, hanteert een welbepaalde pedagogische methode en scheidt bewust een klimaat om het leerproces te bevorderen. Dit alles gebeurt binnen het kader dat wij kunnen benoemen als een 'afgebakende ingreep' en daarom verschilt onderwijs wezenlijk van opvoeding.

Net als opvoeding helpt onderwijs ons vat te krijgen op de ons omringende wereld en staat het ons toe op een persoonlijke en, wat uiterst belangrijk is, op een psychisch evenwichtige wijze binnen onze maatschappij te functioneren.

In verband hiermee heeft het kunstonderwijs, in casu het DKO, voor velen een positieve inbreng. Het richt zich immers niet enkel tot het 'hoofd' en de 'handen', maar het spreekt ook, en misschien vooral, het 'hart' aan. Kunst is immers voor velen de uitlaatklep die dit psychisch evenwicht mee helpt realiseren.

Alhoewel het kunstonderwijs in geen enkel aspect fundamenteel verschilt van enig ander onderwijs, is haar opdracht, juist omdat kunst de leidraad is, toch zeer specifiek. Deze omvat:

- een KUNSTGERICHT GEDEELTE: de beeldtaal leren hanteren (begrijpen en gebruiken) via onderzoek van kunstwerken en vooral via de realisatie van eigen werken;
- een PERSOONSGERICHT GEDEELTE: ontwikkeling en stimulering van het creatief gedrag en van een kunstzinnige levenshouding.

Beide delen hebben een inzichtelijk en een ervaringsgericht aspect en hebben tot doel het oordeelsvermogen en het uitdrukkingsvermogen van de leerling te verruimen en te verfijnen.

Het resultaat van het onderwijs manifesteert zich niet enkel in de artistieke realisaties van de leerling maar ook in de kunstzinnige houding die zijn leven verder zal bepalen.

In de LAGERE (1ste & 2de GRAAD) en in de MIDDELBARE GRAAD (3de GRAAD) staat (algemene) beeldende vorming centraal. De ABK wil hierbij vooral de nadruk leggen op vakoverschrijdend denken omdat het bij kunst in essentie steeds over totaliteiten gaat waarbij, logischerwijze, de delen uit het geheel en het geheel uit de delen dienen begrepen te worden. De technisch - artistieke component wordt met dit doel in een ruim cultuurhistorisch en maatschappelijk kader geplaatst. Het is evident dat de gangbare regels van de taxonomie aan de basis liggen van de systematiek in het vooropgestelde leerproces.

Volwassenen kunnen in de middelbare graad (3de GRAAD) (2 leerjaren) via een zeer praktisch gerichte cursus kennis maken met verschillende artistiek - technische invalshoeken van de beeldtaal. Dankzij deze cursus zullen de leerlingen zichzelf beter leren kennen waardoor zij, naar de opties van de hogere graad toe, een meer gefundeerde en bewustere keuze zullen kunnen maken

In de HOGERE GRAAD (4de GRAAD) en in de SPECIALISATIE maakt de leerling een optiekeuze. Via de geëigende disciplines en onderwerpen en vanuit het oorspronkelijke basisinteressesveld van de leerling (zijn optiekeuze) wordt getracht het kader waarin hij met beeldtaal omgaat te verruimen tot het fenomeen 'kunst' in de breedst mogelijke maatschappelijke zin. Op termijn kan de leerling daardoor het eigen werk beter en bewuster duiden en het plaatsen in een algemeen kunstzinnig referentiekader. Zijn toenemende vertrouwdheid met allerlei terreinen van kunst en cultuur moeten hem er uiteindelijk toe in staat stellen een eigen plaats te vinden in dit steeds bewegende geheel.

De ABK doet uitsluitend beroep op KUNSTENAARS - LESGEVERS die vanuit hun opleiding zowel artistiek als pedagogisch geschoold zijn. Van hen wordt verwacht dat ze bestendig bereid zijn hun vakmethodische aanpak en hun didactisch handelen te actualiseren, het te verfijnen en te optimaliseren. Bovendien moeten ze bereid zijn in team mee te werken aan de uitbouw van een degelijk DKO.

De ABK neemt zich voor een klimaat te scheppen waarin zowel de leerling als de leraar in de best mogelijke omstandigheden kunnen werken.

HET OPVOEDINGSKLIMAAT

Meestal kiest iemand voor onderwijs aan een academie voor beeldende kunst wanneer hij vermoedt dat de taal van vorm en kleur, de taal van het beeld, kan uitgroeien tot het krachtigste uitdrukingsmiddel waarover hij beschikt en/of wanneer hij vermoedt dat de beeldtaal hem zal helpen bij zijn zoektocht naar het wezen der dingen, hem zal helpen de mensen te bereiken en zijn eigen wereld te kennen.

*Een kunstwerk is niet alleen een bericht uit de samenleving, het is tevens een bericht aan en over de samenleving.
Kunst was en is nog steeds een werk van oog en hand, van hart en verstand.*

In het leerproces aan een academie is de betrokkenheid van leerling en leraar enerzijds, en van de leerlingen onderling anderzijds, zeer intens. Deze intense onderlinge relaties zijn slechts mogelijk in een klimaat van vertrouwen en wederzijds begrip.

Het behoort daarom ook tot één van de belangrijke taken van het bestuur, de directie en de leraars, zich voortdurend in te spannen en daartoe alle middelen aan te wenden om een zo gunstig mogelijk onderwijsklimaat te scheppen waarin alle betrokkenen optimaal kunnen functioneren en werken:

een klimaat van rust en geborgenheid, een klimaat dat aansluit bij de leefwereld van de leerling (de mens interpreteert en /of realiseert beelden op grond van zijn cultuurhistorische situatie), een klimaat dat stimuleert en inspireert.

Het atelier speelt hierin een zeer belangrijke rol. Het functioneert als ontmoetingsplaats waar onderlinge communicatie en dialoog als noodzakelijke uitgangspunten worden gezien. Het atelier is immers meer dan een leerschool van technieken waar de leraar voordoet en de leerling nabootst. De leraar heeft een modelfunctie, hij treedt op als katalysator, wijzend, dialogerend, tonend. Hij brengt mogelijkheden aan zonder oplossingen te formuleren, hij heeft oog voor product en proces en tracht de leerling op beide vlakken intelligent te begeleiden.

De ABK gaat ervan uit dat 'beeldscholing' moet gepaard gaan met een zo groot mogelijk aanbod aan informatie die op heel uiteenlopende wijze wordt aangedragen. Naast het atelierwerk en de daaraan gekoppelde vakken kunstgeschiedenis en bijzondere kunstgeschiedenis erkent de ABK het belang van de bibliotheek, dvd - en videotheek. Ze organiseert of participeert aan tentoonstellingen, projecten en randevenementen in en buiten de school.... De academie gaat de dialoog en de confrontatie niet uit de weg.

Wat voor de leerling geldt, geldt evenzeer voor de leraar. Ook hij moet, samen met de collega's, kunnen werken in een klimaat van rust en geborgenheid.

Hij moet ervaren dat zijn inzet, binnen het atelier en binnen het schoolteam, wordt erkend en dat zijn streven naar een levend en levendig onderwijs op collegiale medewerking en waardering kan rekenen.

Bovendien moet hij voelen dat hij, weliswaar binnen het artistiek - pedagogisch concept, ruimte krijgt voor zijn eigen verhaal, dat hij eigen accenten kan leggen en dat hij daar de middelen en de mogelijkheden voor krijgt.

De ABK, als instelling, weet zich geborgen en kan in alle rust werken wanneer zij het vertrouwen geniet van het Bestuur waarvan zij materieel de middelen ter beschikking krijgt om haar doelstellingen en betrachtingen te verwezenlijken. Bovendien acht de academie zich gelukkig met de aanwezigheid van de vriendenkring Konsept die haar artistiek - pedagogisch project maximaal steunt.

BETRACHTINGEN
DOELEN
WERKWIJZEN

*De echte ontdekkingsreis bestaat niet in het
zoeken naar nieuwe landschappen, maar in
het hebben van nieuwe ogen.*
(Marcel Proust)

INLEIDING

Alhoewel binnen de academie voor beeldende kunst Mortsel de verschillende graden en opties een duidelijke mate van zelfstandigheid bezitten en elke leraar zijn verhaal moet kunnen vertellen, heeft de ABK wel degelijk een overtuiging die zich weerspiegelt in alle aspecten van haar onderwijs en die er de noodzakelijke basis van is.

De teksten die in deze bundel zijn opgenomen trachten een beeld te geven van onze visie en van onze betrachtingen in de verschillende ateliers en zij willen een leidraad zijn bij de ordening van de leerstof en de leerinhouden, per graad, per optie en per atelier . Zij sluiten aan bij het artistiek - pedagogisch project van de school en zijn het resultaat van een reeks vergaderingen waaraan alle betrokken leerkrachten hebben deelgenomen. Wij beschouwen deze bundel dan ook als een werkdocument dat, vanzelfsprekend, permanent op zijn bruikbaarheid wordt getoetst en dat daardoor ten allen tijde vatbaar is voor herziening.

Deze bundel biedt de leerling een overzicht van wat wij hem te bieden hebben en van wat hij mag verwachten, m.a.w. wat onze doelstellingen zijn en hoe wij deze menen te kunnen realiseren. Meteen weet de leerling ook wat wij van hem verwachten. Deze tekst zou dan ook beschouwd kunnen worden als een vorm van contract tussen leerling en school, een contract dat beide partijen onderschrijven.

UITGANGSPUNTEN

De allereerste objectieven bij de samenstelling van deze bundel waren de opleidingsinhoud van ons onderwijs aan een kritisch onderzoek te onderwerpen en na te gaan hoe binnen de bestaande wettelijke structuren onderwijs in de beeldende kunst in onze academie efficiënt kan worden uitgebouwd.

Vanaf de 1ste graad tot en met de specialisatie wordt uitgegaan van een globale visie op de opleidingsinhoud.

Ondanks het feit dat er, om organisatorische en artistiek - pedagogische redenen, in de verschillende graden een opsplitsing gebeurt in vakken, stelt de onvermijdelijke inhoudelijke globaliteit de eis van een bestendig vakoverschrijdend denken.

Dat is zonder gestructureerd **jaarplan** bijzonder moeilijk.

De ordening van de leerstof, die voortvloeit uit het streven naar een logische fasering van het opleidingsproces, stelt meteen ook de middelen ter beschikking die een consequente en leerlinggerichte **evaluatie** toelaten en bevorderen.

Deze bundel wil de leidraad zijn voor elke leraar bij het uitbouwen van zijn jaarplan. De teksten bieden naar onze mening, voldoende ruimte voor persoonlijke accenten en zijn uiteraard, omdat onderwijs een levend gebeuren is, voor aanpassing vatbaar.

Deze bundel zal regelmatig het onderwerp zijn van evaluatiegesprekken die richtinggevende indicaties formuleren naar de toekomst toe.

Wij streven met ons onderwijs geen objectieve norm na, maar beschouwen ons didactisch handelen als geslaagd naarmate het ontwikkelend talent van de kunstzinnig begaafde zich, binnen het werkgebied waarvoor zijn talent hem disponeert, een duidelijker persoonlijk karakter

verwerft.

LAGERE GRAAD (1ste en 2de GRAAD)MIDDELBARE GRAAD (3de GRAAD)

INLEIDING

*Beelden gaan vooraf aan woorden,
het kind kijkt en herkent, voordat het kan praten.
De wereld rondom ons openbaart zich in beelden.
(John Berger)*

Zowel voor de leerlingen uit de lagere graad (6/11 jaar) als voor die uit de middelbare graad (12/17 jaar) gelden dezelfde uitgangspunten. Het gaat om een ontdekkingsreis in het domein van de beeldende kunst. Omdat het profiel van de leerlingen anders is, is ook het profiel van de oefeningen anders, en al bewandelen ze niet onmiddellijk dezelfde paden, toch staat het actief omgaan met de beeldtaal centraal in ons artistiek - pedagogisch project.

LAGERE GRAAD (1ste en 2de GRAAD)
MIDDELBARE GRAAD (3de GRAAD)

UITGANGSPUNTEN

Om optimaal te functioneren in een maatschappij waarin het beeld zo'n indringende betekenis heeft verworven, om vat te krijgen op en zin te geven aan de wereld rondom zich, is het belangrijk dat het kind en de jongere de beeldtaal leert begrijpen en gebruiken.

Het beeld dient gezien te worden in zijn ruime en reële context; niet enkel het beeld in de traditionele kunsten maar, evenzeer in de reclame, in design, architectuur, film, televisieprogramma's, e.d....

D.w.z. dat het erop aan komt dat het kind leert begrijpen hoe de beeldtaal functioneert en hoe het deze kan gebruiken om op een authentieke wijze uitdrukking te geven aan zijn gevoelens, ideeën, voorstellingen en waarnemingen.

Ons hele doen en laten, ons hele denken en spreken wordt continu beïnvloed door de mate waarin we over onze zintuiglijke waarnemingen beschikken. De rol van de zintuigen bij de vorming van ons wereldbeeld is zo groot en zo evident dat we er nauwelijks bij stilstaan.

ABK MORTSEL

Daarom behoren volgende aspecten tot de voornaamste uitgangspunten bij het selecteren van de opleidingsinhouden:

- het cultiveren van de visuele (en tactiele) waarneming om te komen tot een beter besef en een rijkere zingeving aan de wereld (het herkennen van beelden);
- het onderzoek naar de beeldelementen, de beeldende middelen en de beeldende technieken om zich de beeldtaal eigen te maken en zichzelf via dit medium te kunnen manifesteren (het creëren van beelden);
- het ontwikkelen van dat creatief gedrag dat binnen de bestaande werkelijkheid nieuwe en authentieke mogelijkheden schept;
- het leren waarderen en formuleren van een gericht en gefundeerd oordeel over het werk van zichzelf en van anderen, kortom het beeld in een ruimere cultuurhistorische context leren plaatsen.

De opdrachten appelleren voortdurend aan en refereren naar één of meer van deze vooropgestelde componenten.

LAGERE GRAAD (1ste & 2de GRAAD)
MIDDELBARE GRAAD (3de GRAAD)
METHODOLOGISCHE AANPAK

Vakoverschrijdend denken bestaat erin om vanuit de globaliteit van de opleidingsinhoud, via het onderzoek van de verschillende deelaspecten - traditioneel aangeduid met lijn, kleur, volume - en van de kunstgeschiedenis, tot een globale visie te komen.

De opdrachten die gericht zijn op het onderzoek van:

- de tweedimensionale beeldvorming, grafisch, picturaal en filmisch;
  - de driedimensionale beeldvorming, het ruimtelijk werk;
  - de cultuurhistorische component;
  - een combinatievorm van voorgaande aspecten,
- kunnen een technisch, expressief of functioneel, of zelfs een theoretisch karakter hebben.

De streefdoelen van het leerproces worden bepaald door volgende componenten:

- de gerichte waarneming: het leren lezen van het beeld;
- het omgaan met materiaal en techniek en het onderzoek van de beeldaspecten: de vormgeving;
- het ontwikkelen en stimuleren van creatief gedrag: de persoonlijke vormgeving (expressief en authentiek);
- de esthetische component, het situeren en het oordelen.

De realisatie van de oefeningen doorloopt volgende fasen:

- de speelse kennismaking met de aangeboden materialen: de ontdekkingstocht;
- het proefondervindelijk ervaren van de beperkingen en de mogelijkheden van de aangeboden materialen;
- het gericht gebruiken van de opgedane ervaringen bij de realisatie van eigen werk.

De duur en het belang van elk van deze fasen kan van oefening tot oefening verschillen. De leerling wordt aangemoedigd niet steeds op reeds verworven kennis en vaardigheden terug te vallen, maar op zoek te gaan naar nieuwe oplossingen...

LAGERE GRAAD (1ste & 2de GRAAD)
MIDDELBARE GRAAD (3de GRAAD)
ALGEMENE DOELSTELLINGEN

In het kader van deze bundel beperken we ons tot de aanduiding van de doelstellingen die we het belangrijkste achten en die, naar onze mening, de curricula voor de doelgroep en voor de individuele leerling in grote mate bepalen.

Deze algemene doelstellingen bevatten naast expressieve doelen uiteraard ook doelen met een meer technisch karakter zonder dewelke de expressieve doelen niet altijd bereikbaar zijn.

De doelstellingen bevatten aspecten die zowel op het product gericht zijn als op de wijze waarop dit product tot stand komt.

De ontwikkeling van de waarneming en de uitbreiding van het arsenaal aan technische mogelijkheden staan naast het bevorderen van het esthetisch inzicht en het ontwikkelen van het creatief gedrag centraal.

1. ontwikkeling van de waarneming in functie van begrijpen, beelden en verbeelden;
2. ontwikkeling van het inzicht in de aard en de functie van beeldelementen;
3. ontwikkeling van het voorstellingsvermogen;
4. ontwikkeling van de motoriek;
5. ontwikkeling van de fantasie;
6. bevorderen en stimuleren van het creatief gedrag;
7. ontwikkeling van de technische vaardigheden;
8. ontwikkeling van de materiaalgevoeligheid;
9. ontwikkeling van het esthetisch beleven;
10. ontwikkeling van het gevoelsleven;
11. ontwikkeling van de expressiviteit.

In deze bondige opsomming mag men geen nuancering zoeken vanuit prioriteitsoverwegingen. Aan elk van de doelstellingen wordt op een evenwichtige manier gepast aandacht besteed.

LAGERE GRAAD (1ste & 2de GRAAD)
PROFIEL VAN EEN OEFENING

Het spreekt voor zich dat attractieve en goed gekozen oefeningen de onderwijsefficiëntie in grote mate bevorderen. De opdrachten in de lagere graad worden zo gekozen dat ze eerst en vooral aansluiten bij de leefwereld van het kind (die vaak groter is dan wij denken). Oefeningen die verwondering en nieuwsgierigheid opwekken zetten de leerlingen er toe aan om met veel inzet en concentratie vaak moeilijke opdrachten tot een goed einde te brengen. Steeds wordt er gezocht naar een goed evenwicht tussen opdrachten met een meer technisch karakter en oefeningen met vooral expressieve doelstellingen. In de lagere graad wordt voortdurend vakoverschrijdend gedacht en gewerkt. Wij zouden durven zeggen dat het de taak is van de leraar de leerlingen rond te leiden in de speeltuin van de kunst en hen aan te moedigen daar een avontuurlijk spel te spelen, waarbij het de opdracht van de leraar is hen stapje voor stapje de spelregels bij te brengen zonder hun spontaneïteit te verstikken.

MIDDELBARE GRAAD (3de GRAAD)
PROFIEL VAN EEN OEFENING

Bij de keuze van de opdracht wordt steeds nagegaan of de doelstellingen realiseerbaar zijn, of het thema en het onderwerp de leerling kunnen aanspreken, of de tijdsduur aanvaardbaar is op het vlak van concentratie en of de opdracht aansluit bij de concrete realisatiemogelijkheden. Er wordt tevens nagegaan of er voldoende belonende elementen zitten in:

A- het eindresultaat (het product):

- een hoog realiteitsgehalte;
- het beeld van de oefening als reeks;
- de mate waarin men een eigen idee in de oefening kan verwerken;
- het grensverleggende aspect dankzij de keuze van het formaat, het materiaal, de techniek en de idee;
- de mate waarin het werk in de ogen van de leerlingen 'kunst' lijkt;
- het functionele, het bruikbaarheidskarakter van de oefening,

B- het werkproces:

- de opbouw met geleidelijke (haalbare) stappen (deeldoelen);
- voldoende aansluiten (om verbanden te leggen) of voldoende contrasteren met de vorige of de volgende oefening (om verveling te voorkomen).

M.a.w. de opdrachten dienen goed afgebakend en attractief te zijn met de mogelijkheid tot persoonlijke invulling.

Om binnen de opdrachten tot voldoende eenheid en samenhang te komen is vakoverschrijdend denken noodzakelijk. De leerling moet begrijpen dat waarneming, kleur, vorm en ook de esthetische component onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden en deelaspecten zijn van een groter geheel.

VAKOVERSCHRIJDEND DENKEN: onderwijs is op zich geslaagd wanneer ervaringen, opgedaan in een bepaald vakonderdeel of bij bepaalde

oefeningen, spontaan transferabel gemaakt worden naar andere vakonderdelen en gebruikt kunnen worden in andere, steeds wisselende, situaties.

20

ABK MORTSEL

MIDDELBARE GRAAD (3de GRAAD)
PROFIEL VAN DE LEERLING

Jongeren

Kenmerkend voor deze leeftijdsgroep is dat de fantasiestroom, die typisch was voor de kindertijd, opdroogt. Omwille van hun faalangst en het grote verlangen te beantwoorden aan de eisen van de groep, durven leerlingen vaak weinig risico nemen en zijn dikwijls erg conservatief in hun creaties. Hoewel deze jongeren meestal zelf kiezen voor het DKO, vertaalt dit zich niet noodzakelijk in een onverwoestbaar enthousiasme. Ze hebben aanvankelijk een klein repertorium aan mogelijkheden waartegenover ze dikwijls heel hoge verwachtingen plaatsen wat betreft de resultaten. Mede door het zware programma, thuis en op school, dat ze de hele week afwerken, en door het gebrek aan concentratie kunnen ze moeilijk aandacht opbrengen voor veel (maar toch noodzakelijke) uitleg. Kritisch nadenken over eigen ideeën vinden ze moeilijk. Wanneer ze een oefening écht zien zitten wekt hun zelfdiscipline in verband met de afwerking echter vaak verbazing.

DE MIDDELBARE GRAAD (3de GRAAD)
EN DE VOLWASSENE

DE BASISCURSUS

Volwassenen die voor het eerst naar een academie komen, kunnen in het 5de en 6de jaar van de middelbare graad (3de graad) een basiscursus volgen.

De bedoeling van de basiscursus is tweeledig:

- kennismaken met de basisaspecten van de beeldtaal en met de verschillende mogelijke uitdrukkingsmiddelen: kleur, vorm, lijn....
  - zichzelf beter leren kennen om nadien een meer gefundeerde keuze te kunnen maken voor één of andere optie in de hogere graad.
- De opdrachten worden zeker niet vrijblijvend gekozen, er wordt wel degelijk van de leerling inzet en inspanning gevraagd, en oppervlakkigheid wordt geweerd, want die leidt nooit tot inzicht. Als de oefeningen evenwichtig zijn uitgebalanceerd en de verbanden ertussen duidelijk worden, dan kan het niet anders of de proefondervindelijke studie van de beeldtaal wordt een aantrekkelijke en erg boeiende uitdaging.

HOGERE (4de GRAAD) EN SPECIALISATIE ALGEMENE DOELSTELLINGEN

De cursussen in de hogere graad en in de specialisatiegraad zijn er niet enkel op gericht de technische vaardigheden te ontwikkelen. Zij beogen echter ook een mentaal bewustzijnsproces op gang te brengen dat elke vakdiscipline overstijgt en dat leidt tot persoonlijke vormtaal en/of kunstbeleving.

- De persoonlijkheidsvorming en de artistieke vorming rond de technische werkelijkheid van de gekozen discipline zijn beiden onverkort het hoofddoel van de opleiding.
- De leerling moet in de eerste plaats vertrouwd geraken met het materiaal en de daaraan gekoppelde technieken. Het is echter van groot belang dat hij zijn persoonlijke en beeldende aandacht voor mens en wereld verscherpt en de grenzen van zijn creatieve vermogens verkent en exploreert.
- De opleiding wil ertoe bijdragen dat de leerling inzicht verwerft in en zijn sensibiliteit ontwikkelt voor de factoren die de 'richting' van het kunstwerk bepalen. Uitgangspunt voor deze reflectie is de relatie 'VORM - INHOUD', twee elementen die het kunstwerk maken en die elkaar in de totaliteit van het kunstwerk doordringen. Belangrijk is dat beiden in dit proces onder de voogdij staan van een idee.
- Tijdens de opleiding wordt de culturele werkelijkheid voortdurend als uitgangspunt gebruikt. De werken die de leerling realiseren kunnen getuigen van een ideële, en imaginaire en/of realistische benadering.
- Het resultaat van de studieperiode is een reeks werken, waaruit blijkt dat de persoonlijkheid van de leerling voortdurend groeit rond een artistiek - technische bekwaamheid.

- De artistieke, intellectuele en/of gevoelsmatige benadering van de opdrachten, gecombineerd met een in ontwikkeling zijnde technische vaardigheid moet resulteren in:

- het verwerven van inzicht in de interpretatiemogelijkheden van een bepaald onderwerp;

23

ABK MORTSEL

- het verwerven van inzicht in de specifieke eigenschappen en toepassingsmogelijkheden van diverse materialen en een degelijk gebruik van het materiaal;

- bewust gebruik kunnen maken van de beeldelementen, de beeldende technieken en de mogelijkheden van de beeldvorming (compositie).

- Men moet naast praktisch vakmanschap het vermogen ontwikkelen om de verworvenheden en inzichten op doeltreffende wijze te gebruiken. Men moet daarom een grote vertrouwdheid nastreven met allerlei terreinen van kunst en cultuur, om, in dit steeds bewegende geheel, een eigen plaats te vinden en geleidelijk aan een eigen oeuvre uit te bouwen.

De vakken kunstgeschiedenis en bijzondere kunstgeschiedenis nemen tijdens de opleiding een belangrijke plaats in omdat zij het atelierwerk in een ruimere cultuurhistorische context kunnen plaatsen en de leerling helpen bij het situeren en het kritisch bekijken van het eigen werk.

Onze doelstellingen moeten en mogen er om bovenstaande redenen niet uit bestaan artiesten te maken. Wel moeten wij de artistiek begaafde leerling bewust maken van de creatieve mogelijkheden waarover hij beschikt, en hem de middelen ter hand stellen om zijn weg als kunstenaar te vinden. Of beter nog, om op een eerlijke en consequente manier artistiek bedrijvig te zijn. Ongeacht de aspiraties van de leerling - er is ook plaats voor de beschouwende kunstminnaar -, zullen de technische verworvenheden en de inzichten die het onderwijs hem biedt, ontegensprekelijk later mee zijn verhouding tot kunst in de ruime zin en de manier waarop hij ermee zal

omgaan bepalen.

Wij hopen dat voor de kunstenaar en de beschouwende kunstminnaar zinvol omgaan met kunst een levenshouding wordt, en dat de academie de uitgelezen plaats is waar beiden elkaar op een boeiende wijze kunnen ontmoeten.

24

ABK MORTSEL

HOGERE (4de GRAAD) EN SPECIALISATIE
FASERING VAN DE OPLEIDING

Beginfase:

In het begin staat de disciplinair - technische aanpassing centraal vanuit de optiek dat een systematisch ontwikkelde techniek de persoonlijke uitdrukking bevordert en de ontwikkeling van het creatieve gedrag ondersteunt.

Middenfase:

Stelselmatig zal de leerling zijn eigen rijpingsmogelijkheden in concrete resultaten kunnen omzetten. Hij wordt hierbij, rekening houdend met zijn persoonlijkheid, zowel op artistiek - inhoudelijk vlak als op technisch en esthetisch vlak, begeleid.

Eindfase:

Op het einde komt men als het ware tot een fixatie - en syntheseperiode waarin de leerling het beeldend handschrift dat hij heeft ontwikkeld, doelbewust gebruikt om zijn relatie met de wereld rondom hem vorm te geven en ermee in dialoog te treden.

Het werk van de leerling wordt dan niet enkel een bericht uit, maar tevens een bericht aan en over de samenleving.

HOGERE (4de GRAAD) EN SPECIALISATIE DE ATELIERS EN HUN GEZICHT

Alhoewel de accenten die gelegd worden uiteraard anders zijn, gelden de algemene doelstellingen onverkort voor alle ateliers. Toch hebben de verschillende ateliers een eigen gezicht.

Een atelier is trouwens meer dan het vak, de optie en de inhoudelijke interpretatie van het programma. 'Het atelier' wil ook zeggen: de leraar, de medeleerlingen, de werkruimte, kortom de sfeer waarin het werk tot stand komt. 'Het atelier' is dus meer dan de optelling van de delen en juist om die meerwaarde gaat het, want zij bepaalt in wezen het uiteindelijke gezicht van het atelier.

Daarom is het goed dat de leerling vooraf een gesprek heeft met de leraar en de medeleerlingen, de sfeer van het atelier proeft en het klimaat ervaart waarin hij zal moeten functioneren.

In de volgende bladzijden wordt getracht de eigenheid van de verschillende opties kort aan te duiden.

HOGERE GRAAD (4de GRAAD)
BEELDHOUWEN & RUIMTELIJKE KUNST

Aanvankelijk wordt, via verschillende opdrachten, veel belang gehecht aan de proefondervindelijke studie van de vormelijke en technische aspecten van de beeldhouwkunst. Het is, bij wijze van spreken, een verkenningsronde waarin de leerling het onderscheid ervaart tussen beeldhouwen (sculperen), boetseren (plassein) en assembleren, elk met hun specifieke plastische en technische mogelijkheden en beperkingen. Het doel van dit formeel - technisch onderzoek is de leerling het essentieel begin van vormervaring mee te geven die hij gedurende zijn ganse beeldhouwleven nodig zal hebben.

Tevens verwerft de leerling inzicht in het begrip ruimtelijkheid in relatie tot sculptuur.

Bij de opdrachten wordt afwisselend beroep gedaan op de waarneming en op de verbeelding.

De natuur met zijn vormelijke rijkdom blijft een boeiende inspiratiebron.

Door regelmatig naar interpreterende oplossingen te vragen wordt getracht gelijktijdig met de technische vaardigheid ook het creatief gedrag te stimuleren en te ontwikkelen.

Gaandeweg evolueert de leerling en wordt de problematiek van het vormelijk - technische (kunde - vaardigheid) naar het artistiek - inhoudelijke verlegd. De leerling tracht zijn standpunt maatschappelijk te situeren. Zijn oplossingen krijgen een meer uitgesproken en persoonlijk karakter en de leerling weet op een gefundeerde manier voor materiaal en techniek te

kiezen, gedragen door een idee, en door gevoel voor de driedimensionale werkelijkheid van het medium.

27

ABK MORTSEL

HOGERE GRAAD (4de GRAAD)
FOTOKUNST

In het atelier fotokunst gaat het om meer dan alleen maar mooie en technisch ingewikkelde foto's te maken. Het gaat in de eerste plaats om communicatie, om de zeggingskracht van het beeld en om schoonheid. Fotograferen is de wereld rondom visueel ordenen tot gecontroleerde beelden, het is een kwestie van beter en bewuster kijken, van selecteren en van interpreteren, van alert zijn.

De complexiteit van het medium vereist een goed gestructureerde aanpak. Via de verschillende opdrachten verwerft de leerling geleidelijk aan inzicht in de basisprincipes van de algemene beeldvorming en ontwikkelt hij zijn vaardigheid t.o.v. de 'technische' realisatie van de foto, nl. de opname, de afdruk, de presentatie.

Zowel de analoge als de digitale fotografie en beeldverwerking komen aan bod.

Inhoudelijk worden de opdrachten in een breed cultureel kader geplaatst en van bij de start wordt de mogelijkheid ingebouwd tot persoonlijke invulling.

Het experiment en het onderzoek worden, in de context van het beeld op zich, gestimuleerd, nooit echter omwille van het experiment of de techniek zelf: m.a.w. geen techniek om de techniek.

HOGERE GRAAD
SCHILDERKUNST

Onderwerpen zijn het stilleven, het portret, de menselijke figuur, het landschap en de vrije compositie. De geëigende technieken zoals olieverf, acryl, aquarel, pastel e.d. komen hierbij aan bod.

De leerling kan een keuze maken tussen verschillende invalshoeken (onderwerp + techniekkeuze) die hem in afzonderlijke ateliers worden aangeboden. Deze keuzemogelijkheid die continu blijft bestaan, vergroot de kans om tot een efficiënt en individueel aangepast curriculum te komen. De mogelijkheid tot verdieping verkleint de kans op ongewilde oppervlakkigheid.

Om tot een persoonlijke vormgeving te komen is het nodig dat de leerling, via picturale ervaringen, de mogelijkheden en beperkingen van de aangeboden materialen en schilderswijzen ontdekt en onderzoekt en hun specifieke expressiemogelijkheden adequaat leert aanwenden.

De fysische en technische aspecten van KLEUR - toch de bestaansgrond voor het schilderen - worden belicht en proefondervindelijk onderzocht in functie van hun beeldende, expressieve en symbolische bruikbaarheid.

De opdrachten zijn erop gericht dat de leerling, via analyse en onderzoek naar de eigen aard van de gegeven situatie, een selectieve keuze kan

maken om gerichte accenten te leggen m.b.t. de gevoelsmatige, de naturalistische, de decoratieve, de coloristische en de optische aspecten.

Een waaier van voorbeelden uit de kunst van vroeger en vandaag zijn het onderwerp van een zoektocht naar de formele kenmerken van verschillende stijlperiodes en hun relatie tot de keuze en de inhoudelijke benadering van de gangbare thema's. Zo kan bijvoorbeeld een degelijke kopie de leesbaarheid van het ontstaansproces van een werk bevorderen en de logica ervan verduidelijken.

De opdrachten worden zo gekozen dat de leerling voldoende en progressief steeds méér ruimte krijgt voor zijn persoonlijk relaas.

29

ABK MORTSEL

HOGERE GRAAD
TEKENKUNST

Tekenen kan terecht beschouwd worden als het verlengde van de waarneming en aansluitend hierop kan het waarnemingstekenen of het tekenen naar de natuur, m.a.w. het weergavetekenen, beschouwd worden als de hoeksteen van het beeldend vermogen. Daarom echter tekenkunst beperken tot een keurslijf van enkel registratie van het waargenomene zou een grote vergissing zijn.

Tekenen is een buitengewoon fascinerend medium om de realiteit te vatten, de werkelijkheid rondom ons te onderzoeken, te registreren en geïnterpreteerd weer te geven.

Bij tekenen gaat het niet enkel om het ontwikkelen van de nodige technische vaardigheden, maar evenzeer om het op gang brengen van een mentaal bewustzijnsproces dat het tekenen – op - zich overstijgt en dat leidt tot een persoonlijke beeldtaal en/of kunstbeleving.

Benaderingswijze – doelstellingen:

Om tot een persoonlijke vormgeving te komen is het nodig dat de leerling in de beginfase, via de weergave van 'klassieke' onderwerpen zoals stilleven, portret, figuur, interieur en compositie, de mogelijke invalshoeken van

de waarneming onderzoekt en dat hij materialen en technieken toetst op hun toepasbaarheid binnen de artistieke realisatie.

Aandacht wordt besteed aan constructief tekenen, contourtekenen, blindtekenen en gemodificeerd blindtekenen en aan de verschillende verschijningsvormen van de tekening, nl. schets, werktekening, compositiestudie en uitgewerkte tekening.

Potlood, houtskool, pen en inkt, pastel e.d. behoren tot de basismaterialen. Ze worden afzonderlijk gebruikt, in combinatie met elkaar en /of in combinatie met afdruk - en collagetechnieken.

Binnen dit arsenaal aan technische mogelijkheden wordt het experiment nooit geweerd, wel gestimuleerd. Steeds wordt ernaar gestreefd de eigenheid van het materiaal te respecteren en functioneel (in relatie tot de inhoud) in het werk te integreren.

30

ABK MORTSEL

De leerling wordt geconfronteerd met vele mogelijke invalshoeken en benaderingswijzen, gaande van realisme tot stilering en abstractie, en alles wat daar cultuurhistorisch tussenin ligt.

De realiteit geldt hierbij als realistische, ideële en/of imaginaire toetssteen,

De leerling kan een keuze maken tussen de verschillende invalshoeken (onderwerp + techniekeuze) die hem in afzonderlijke ateliers worden aangeboden. Deze keuzemogelijkheid die continu blijft bestaan, vergroot de kans om tot een efficiënt en individueel aangepast curriculum te komen. De mogelijkheid tot verdieping verkleint de kans op ongewilde oppervlakkigheid.

HOGERE GRAAD (4de GRAAD)
GRAFISCH ONTWERP & ILLUSTRATIE & - GRAFIEKKUNST

Als het historisch belang van de grafische kunsten vooral bij de reproduceerbaarheid van het beeld ligt, dan ligt vandaag het accent veeleer op de beeldende waarde van het werk, op de specificiteit en het eigen karakter van de diverse technieken. Welk het onderwerp ook is, het specifieke uitzicht van de beelden is afhankelijk van de aangewende techniek, of combinaties van technieken, en kan op geen enkele andere wijze bereikt worden. Zo beschouwd vinden de grafische kunsten in hun techniek hun suggestieve kracht. Het reproductieve aspect is daarom vaak van ondergeschikt belang, soms zelfs niet realiseerbaar (bijvoorbeeld monotype) en soms zelfs niet de bedoeling.

Omdat beeld en techniek onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, dient in beide ateliers veel belang gehecht te worden aan de techniek. Uiteraard niet omwille van mogelijke technische hoogstandjes, maar wel omdat een goed ontwikkelde techniek de persoonlijke uitdrukking bevordert en beelden oplevert die getuigen van artistieke eerlijkheid. Slechts wie de techniek goed beheerst kan haar zijn wil opleggen en er creatief mee omspringen.

Aanvankelijk maakt de leerling via kleine opdrachten kennis met de eenvoudige basismogelijkheden van de verschillende technieken. Tegelijkertijd ervaart hij het belang en de noodzaak van een goed doordacht ontwerp dat in de bedoelde techniek realiseerbaar is. Stelselmatig ontdekt de leerling de uitgebreide mogelijkheden van hoog -, diep -, vlak -

en doordruk, voor wat vrije grafiek betreft, en van monotype, aquarel, gouache, acryl, pentekeningen, lay out en in alsmaar toenemende mate van digitale beeldverwerking, voor wat de toegepaste grafiek betreft.

Naast het 'getekende' beeld bestaat er een waaier aan mogelijkheden om vanuit bestaande beelden (het collage - aspect) tot beeldvorming te komen. Zin voor compositie, gevoel voor kleur, spontaneïteit, speelsheid en boven alles de verwondering en de durf om te 'maken' zijn belangrijker dan complexiteit en virtuositeit.

De onderwerpen en de thema's van de opdrachten sluiten aan bij de leefwereld en het interesseveld van de leerling en worden in overleg met de leraar gekozen en uitgewerkt.

Het wezenlijke verschil tussen vrije grafiek en toegepaste grafiek ligt vooral in het doel dat de realisaties beogen.

Is in vrije grafiek, bij wijze van spreken, alles mogelijk, dan spelen bij

32

ABK MORTSEL

toegepaste grafiek het functionele karakter van de opdrachten en inherent hieraan verbonden heel wat praktische aspecten, een belangrijke rol. In opdrachten voor affiches, illustraties, lay out, huisstijl, gelegenheidsgrafiek (wenskaarten, e.d.), merkbeelden en logo's, enz.... bepalen uiteraard beperkingen zoals afmeting, kleur, druktechnische aspecten mee de vormgeving van het beeld.

HOGERE GRAAD (4de GRAAD)
BEELDENDE & AUDIOVISUELE KUNSTEN (BAK): KUNSTEXPLORATIE

Met een onderlegde kunstinitiatie en een gefundeerde kunstbeschouwing kan men de concrete omgang met kunst verruimen en verdiepen.

Beginsituatie:

De opleiding kunstexploratie duurt vier jaar (6 lessen per week). Alle leerjaren zitten samen en de leerlingen hebben een zeer verscheiden achtergrond. Hierdoor ontstaat een zeer heterogene groep. De opleiding speelt daar zeer flexibel op in door de basisreferenties jaarlijks te herhalen en vanuit steeds wisselend perspectief te variëren. Het bijzondere aan de optie Kunstexploratie is dat, uitgaande van een excursieprogramma, een kunstervaring opgedaan wordt die evenredig ondersteund wordt door zowel praktijk als theorie.

Doelstellingen:

De optie Kunstexploratie biedt in eerste instantie de gelegenheid om het brede spectrum van artistieke fenomenen te verkennen. De doelstelling is om de persoonlijke kunstervaring van de leerling uit te diepen. De opleiding voorziet daartoe in:

- a. een concrete omgang met kunst door middel van begeleide bezoeken aan tentoonstellingen, collecties, sites en ateliers van beeldend kunstenaars;
- b. een praktisch atelier waarin op proefondervindelijke wijze actief geëxperimenteerd wordt met een gegeven beeldtaal;
- c. een theoretische onderbouwing met zowel kunsthistorische als kunstbeschouwelijke referenties

Methodologie:

Een schooljaar is opgebouwd uit clusters van meerdere lesdagen. Ieder cluster behandelt één basisthema. Het betreffende thema wordt verkend aan de hand van een uitstap. De praktijk voorziet in interactieve toepassingen op dit thema, zowel met een initiatie in de gegeven materialen en technieken als met een concrete opdracht in het atelier. Het thema wordt theoretisch uitgewerkt met een concreet voorbeeld, telkens gesitueerd in de kunstgeschiedenis en kritisch onderzocht vanuit de kunstbeschouwing

Het adagium 'al doende leert men' indachtig, evolueert de leerling van jaar tot jaar van een verkennende kunstervaring naar een onderbouwde kunstbeschouwing.

NIEUWE OPLEIDINGEN IN DE HOGERE GRAAD OF 4de GRAAD:

INTERACTIEVE MEDIA

LEVEND MODEL (TEKENEN; SCHILDEREN & BEELDHOUWEN)

ABK MORTSEL

HOGERE GRAAD (4de GRAAD)
KUNST & CULTUUR

Kunstgeschiedenis is het platform waar de kunstenaar en de kunstbeschouwer elkaar treffen.

Beginsituatie:

De verticale atelierstructuur bepaalt de specifieke organisatie. Leerlingen van verschillende leeftijd en met verschillende ervaringen op artistiek vlak volgen samen de lessen kunstgeschiedenis.

Doelstellingen:

Omdat de kunstgeschiedenis het verband legt tussen gisteren, vandaag en morgen, plaatst zij de atelieractiviteit van de leerling in een ruimer kader en geeft de artistiek - technische opleiding een theoretische ondersteuning.

Kennis van en inzicht in het fenomeen 'kunst' zijn de eerste objectieven. Zowel voor de actuele kunst als voor kunst uit het verleden is de cultuurhistorische situering van groot belang. Dit betekent echter niet dat de leerstof noodzakelijk chronologisch wordt behandeld of dat encyclopedische kennis wordt nagestreefd. Integendeel. Het kunstwerk wordt in een brede historische en sociologische context geplaatst. Ook kunstfilosofische en kunstkritische beschouwingen komen aan bod.

Methodologie:

Via analyse (het leren lezen van een kunstwerk) en onderzoek (het leren plaatsen en vergelijken met andere kunstwerken uit het heden en het verleden, uit Europese en niet - Europese culturen, uit vrije en toegepaste kunsten) verwerft de leerling inzicht in de relatie kunstenaar - kunstwerk - publiek.

Kunstgeschiedenis wil een levendige belangstelling wekken voor het kunstgebeuren in ruime zin en propageert een onbevooroordeelde (kritische) attitude tegenover de artistieke realiteit.

Tevens is het voor de ontwikkeling van de esthetische zin noodzakelijk aandacht te besteden aan de raakvlakken die we aantreffen bij de randgebieden van de kunst.

Het spreekt voor zich dat museumbezoek en de confrontatie met de reële kunstwerken een plaats innemen in het programma. De leerling wordt ertoe aangezet om de (academie)bibliotheek te raadplegen.

M.a.w. kunstgeschiedenis wil voor de leerling een aanzienlijke meerwaarde betekenen in de ontwikkeling van een evenwichtige, artistieke persoonlijkheid.

SPECIALISATIE

(Een leerling wordt toegelaten tot een atelier in de specialisatie na het slagen voor een selectieproef, waarbij het werk van de kandidaat-leerling wordt beoordeeld door een jury volgens vooraf bepaalde selectiecriteria.)

*Specialiseren betekent: zich in het bijzonder toeleggen op.
Een specialist is dus iemand die zich op een bepaald gebied van kennis of techniek heeft toegelegd (inherent hierbij is dat specialisatie niet eindig is).*

DE SPECIALISATIE IS EEN KORTLOPEND STUDIETRAJECT van 2 schooljaren.

De specialisatie kan gezien worden als een eindfase van de opleiding, een soort fixatie - en syntheseperiode waarbij de leerling, met de eigen affiniteiten voor ogen, tot persoonlijk werk komt dat bij elke poging wint aan helderheid en zeggingskracht.

In deze periode wordt de 'deskundigheid' de preoccupatie van de leerling. *Deskundigheid in de brede betekenis van het woord, want 'kunde en kundigheid' (vaardigheid) verschuiven naar de tweede plaats, zij krijgen een zuiver dienende functie en zijn geen doel op zich.*

Bijzondere aandacht wordt nu geschonken aan het scherper stellen en exploreren van de eigen aspiraties, de persoonlijkheid van de leerling, de filosofische kant van kunst en de intellectuele inspanning die naast emotioneel aanvoelen aan de basis ligt van elk omgaan met kunst.

De tussenkomst van de leraar is deze van de aandachtige toeschouwer. Hij kijkt mee en stelt met de nodige omzichtigheid bepaalde ingrepen ter discussie. Op het meest opportune moment van het creatieve proces geeft hij suggesties en/of duidt hij, met de nodige bedachtzaamheid, onvermoede oplossingen aan.

De mogelijkheid bestaat dat de leerling zich in de specialisatie, zowel op inhoudelijk als op technisch vlak toespitst op een bepaald aspect van de betreffende discipline.

Met de zeggingskracht van de artistieke realisatie voor ogen zijn vorm en techniek in de eerste plaats het gevolg van een inhoudelijke bekommernis.

ABK MORTSEL

SPECIALISATIE
BEELDHOUWEN & RUIMTELIJKE KUNST
FOTOKUNST
SCHILDERKUNST
TEKENKUNST
GRAFISCH ONTWERP & ILLUSTRATIE - GRAFIEKKUNST

De specialisatie kan beschouwd worden als een nieuw begin. Het is een periode waarin aan de hand van diverse individuele opdrachten de nadruk zal liggen op de veruiterlijking van de eigenheid van de leerling, het versterken van de allure, de stijl en de distinctie van zijn realisaties. M.a.w. het is een syntheseperiode waarin de leerling het beeldend handschrift dat hij heeft ontwikkeld gebruikt om zichzelf en zijn relatie met de wereld rondom zich te vertolken en te onderzoeken.

De leerling wordt ertoe aangezet om 'niet - voor- de -handliggende' sculpturale, fotografische, schilderkunstige, tekenkunstige en grafische benaderingswijzen te onderzoeken, om bepaalde technische facetten uit te diepen en om verschillende technieken bewust in zijn werk te integreren.

De leerling moet oog hebben voor de presentatie van zijn werk, afzonderlijk en in reeks. Hij moet met inzicht een tentoonstelling weten op te bouwen.

De leerling moet beseffen dat elke realisatie uiteindelijk kadert in en ontstaat vanuit een brede culturele context, waarvan deze realisaties uiteraard deel uitmaken.

Tenslotte moet de leerling er zich bewust van zijn dat beeldhouwkunst, fotokunst, schilderkunst, tekenkunst, vrije en toegepaste grafiek, weliswaar de beeldtaal zijn waarvan hij zich bedient, maar niet méér zijn dan slechts één medium onder de vele andere.

In elke vorm van onderwijs speelt de evaluatie een belangrijke en noodzakelijke rol. Het is een fase waarin wordt nagegaan in hoeverre de doelstellingen door de leerlingen worden bereikt.

Uit de informatie die de evaluatie ons verstrekt leren we o.a. welke de volgende stappen zijn die moeten worden gezet, en indien de doelstellingen niet werden bereikt, hoe zij dienen te worden aangepast of geherformuleerd, welke de remediëring is naar de leerling toe en of de leraar zijn didactisch handelen moet aanpassen.

Evaluatie wijst immers altijd in twee richtingen en dat is logisch want onderwijs beoogt, via een interactie tussen leerling en leraar en middels de leerstof, leereffecten. Wat de leerling betreft wijst de evaluatie naar het product, en hoe dit tot stand komt, want niet enkel kennis en vaardigheden zijn het voorwerp van beoordeling maar mentale processen, attitudes, interesses, waardepatronen en werkgewoonten.

Wat de leraar betreft wijst evaluatie naar het (didactisch) proces, nl. de omstandigheden waarin de resultaten tot stand komen.

Tijdens een schooljaar zijn er veelvuldige **individuele** en **klassikale evaluatiemomenten** waarbij de leerling intens betrokken wordt.

Halfjaarlijks maakt de leraar een evaluatieverslag per leerling. Tijdens het 5de leerjaar van de 4de graad en het 2de leerjaar van de specialisatie wordt eind januari en in de loop van februari een tussentijdse jury georganiseerd, bestaande uit de atelierleraar(s) en een leraar uit een andere, aanverwante optie. Deze jurering wordt gehouden in het bijzijn van de betrokken leerling, met de bedoeling deze optimaal voor te bereiden op de eindjurering van de respectievelijke graad.

Op het einde van elk schooljaar wordt het jaarwerk van de leerlingen (zowel jongeren als volwassenen) beoordeeld door een jury, samengesteld uit leraars van de school en de directeur. Voor de eindjaren van de 3de & 4de graad en de specialisatie is dit een externe jury, waarvoor specialisten van buiten de ABK worden aangetrokken.

Wie slaagt behaalt een attest van behaalde competenties of een beroepskwalificatie.

Om te slagen dient elke leerling 60% te behalen.

Voor informatie over de beoordeling kan de leerling steeds terecht bij de ateliertitularis en bij de directeur.

DE TOELATINGSPERIODE

In de 4de graad kunnen leerlingen, die reeds een bepaalde opleiding achter de rug hebben, na het doorlopen van een toegangsperiode, starten in een hoger leerjaar van de 4de graad.

De ABK opteert voor een toelatingsperiode tijdens dewelke de kennismaking met de leerling gebeurt via eenvoudige, korte opdrachten die appelleren aan verschillende deelaspecten van het specifiek artistiek atelier van de betreffende optie. Deze korte opdrachten bezorgen de atelierleraar meervoudige informatie over reeds aanwezige kennis en vaardigheden.

Een motivatiegesprek, de voorgeschiedenis van de leerling en zijn aspiraties kunnen complementaire informatie verstrekken. Deze informatie is echter indicatief en zal als dusdanig gehanteerd worden.

Na afloop van de proefperiode en ten laatste vóór 1 november van het schooljaar waarin de kandidaat - leerling zijn opleiding aanvangt, stelt de atelierleraar en de directeur van de ABK een attest op met een motivatie dat de leerling al dan niet het gewenste leerjaar van de 4de graad kan aanvatten.

Indien een leerling niet in staat wordt geacht om met goed gevolg de opleiding te beginnen vanaf een bepaald hoger leerjaar, dan wordt met hem gezocht naar de meest gunstige oplossing.

NIEUWE OPLEIDING: KORTLOPEND STUDIETRAJECT: BEELDENE & AUDIOVISUELE CULTUUR (BAC): TENTTONSTELLINGSBEHEER

Is een opleiding van 3 schooljaren en van 2 lessen per week.